

Οι « ΠΕΡΣΑΙ » του Αισχύλου και ο Ερντογάν.

Γράφει ο Αντιστράτηγος ε. α. Θεόκλητος Ρουσάκης.
Επίτιμος Διοικητής του Β' Σώματος Στρατού.

Η τραγωδία «ΠΕΡΣΕΣ» (αρχαίος τίτλος: ΠΕΡΣΑΙ), του Αισχύλου, θεωρείται η παλαιότερη σωζόμενη τραγωδία και η πρώτη που αντλεί τη θεματολογία της από ιστορικά γεγονότα. Πραγματεύεται την οδύνη των Περσών όταν πληροφορούνται για τη συντριπτική ήττα τους στη Ναυμαχία της Σαλαμίνας. Η σύγκρουση αυτή καταγράφηκε ως η σημαντικότερη της δεύτερης περσικής εισβολής στην Ελλάδα και αποτέλεσε μια από τις πιο καθοριστικές μάχες στην ιστορία της ανθρωπότητας, στην οποία συμμετείχε ως μαχητής και ο ίδιος ο Αισχύλος.

Από τον πλούτο των μηνυμάτων που εκπέμπει ο Αισχύλος με την εξιστόρηση του συγκεκριμένου γεγονότος, θα αναφερθούμε σε ορισμένα εξ αυτών που κρίνονται ότι έχουν ιδιαίτερη σχέση και με τη συμπεριφορά της Τουρκίας στις σημερινές ελληνοτουρκικές σχέσεις.

Χωρίς θριαμβολογίες λοιπόν και κομπασμούς και με σεβασμό στην οδύνη των ηττημένων, ο Αισχύλος στην τραγωδία αυτή, παραδίδει έναν ύμνο για την ελευθερία του ατόμου και αντιπαραθέτει τα δημοκρατικά

ιδεώδη των Ελλήνων απέναντι στη δεσποτική μοναρχία των Περσών και την τυφλή υποταγή στην εξουσία. Η νίκη στεφανώνει εκείνους που ακολουθούν τη σύνεση ενώ ο μηχανισμός της δικαιοσύνης τιμωρεί όποιον με οδηγό την έπαρση και την αλαζονεία ξεπερνάει τα όρια, προσβάλλοντας με την έπαρσή του θεούς και ανθρώπους.

Στην υπόθεση του έργου υπογραμμίζονται **οι εντυπωσιακά πολυάριθμες δυνάμεις που συνθέτουν το περσικό στράτευμα**, με τα ηχηρά ονόματα των αρχηγών του και τη θεόδοτη δύναμη του βασιλιά τους. Αυτά όμως δεν αρκούν για να κατευνάσουν την ανησυχία των γερόντων και των γυναικών που έμειναν πίσω από την εκστρατεία, καθ' όσον γνωρίζουν για τον Βασιλιά τους Ξέρξη ότι **η Πλάνη ξεγελάει τους ανθρώπους και τους οδηγεί στο χαμό.**

Επιπρόσθετα η ανησυχία του λαού κορυφώνεται όταν η βασίλισσα Άτοσσα, μητέρα του Ξέρξη και γυναίκα του νεκρού Δαρείου, αφηγείται το δυσοίωνο όνειρό της: **“ ο Ξέρξης προσπαθούσε να ζέψει στο άρμα του μια Ελληνίδα και μια Ασιάτισσα αλλά η Ελληνίδα έσπασε τα δεσμά και γκρέμισε τον βασιλιά”** .

Η άφιξη του λαχανιασμένου αγγελιαφόρου επιβεβαιώνει τα κακά προαισθήματα: **“ Ολόκληρος ο περσικός στρατός εξοντώθηκε. Οι Έλληνες νίκησαν ”**. Η διεξοδική αφήγηση της ήττας των Περσών καταλήγει στην εκτενή περιγραφή της ναυμαχίας της Σαλαμίνας, τη φυγή του Ξέρξη και την κακή τύχη του υπόλοιπου στρατού, που επιχείρησε να επιστρέψει διά ξηράς.

Το σύμβολο του ένδοξου παρελθόντος, ο βασιλιάς Δαρείος, εμφανίζεται από τον Άδη ως απάντηση στις επικλήσεις των χθόνιων δυνάμεων και τους θρήνους των Περσών από την ήττα. **Η ερμηνεία του πεθαμένου βασιλιά για την καταστροφή αποδίδει τις ευθύνες στην αλαζονεία του γιου του Ξέρξη και την ύβρη του απέναντι στη φύση και τους θεούς.** Είναι το μοιραίο πρόσωπο αφού θυσιάζει αλόγιστα το **“ χώρας άνθος”**, τη νεολαία της χώρας του, στην **προσωπική του ματαιοδοξία** και επισύρει την τιμωρία του κολαστή Διός.

Τονίζει ο Αισχύλος, στην περιγραφή του χαρακτήρα του Ξέρξη πως: " Όταν ανθίσει η υπεροψία, καρποφορεί το στάχυ του ολέθρου και δάκρυα μόνο σου μένουν να θερίσεις" Πέρα όμως από την κατάχρηση εξουσίας και την ασέβεια, ύβρη στη συμπεριφορά του Ξέρξη συνιστά η πλημμελής εκτίμηση της δύναμης ενός κόσμου με μια ανώτερη μορφή πολιτικής οργάνωσης, τη Δημοκρατία. Στον αντίποδα αυτής της πολιτικής οργάνωσης, της Δημοκρατίας των Ελλήνων, η Μοναρχία και η εξουσία του Μονάρχη Ξέρξη που ζει στο ολόχρυσο παλάτι του. Οι δε Πέρσες, ως δουλοπρεπείς, αισθάνονται ιδιαίτερη τιμή, επειδή ο Ξέρξης επέλεξε αυτούς «στη χώρα ν' αγρυπνούνε».

Μέσα από την εξέλιξη λοιπόν της τραγωδίας διαφαίνεται εύκολα ότι οι Έλληνες και οι βάρβαροι αποτελούν δύο διαφορετικούς κόσμους, καθώς πρόκειται για δύο διαφορετικούς λαούς, οι οποίοι έχουν διαφορετικές παραδόσεις, οι άνθρωποι μιλούν διαφορετικές γλώσσες και έχουν διαφορετική αντίληψη των πραγμάτων. Ο κόσμος των Περσών είναι δουλοπρεπής και υποτακτικός του Μεγάλου Βασιλέα, ενώ οι Αθηναίοι, στους οποίους απευθύνεται και η θεατρική παράσταση, είναι ο λαός της Δημοκρατίας. Στη σύγκρουση των δύο πολιτευμάτων υπερισχύει αυτό της Δημοκρατίας.

Ο λαός της Αθήνας έχει αναπτύξει έναν πολιτισμό και έναν στρατό που είναι σε θέση να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τον εχθρικό στρατό, ακόμη και εάν είναι κατά πολύ περισσότερος. Έτσι, οι δύο κόσμοι συγκρούστηκαν και οι πολυάριθμοι Πέρσες ηττήθηκαν από τους ολιγάριθμους Έλληνες.

Όσο πιο μεγάλο το πλήθος των εχθρών, τόσο πιο μεγάλη η ντροπή τους. Όσο πιο μικρή η δύναμη της Αθήνας, τόσο πιο μεγάλη η δόξα της. Διότι ο Αισχύλος, διά της συμφοράς εκείνων, προβάλλει την Αθήνα και τη Δημοκρατία και **αναδεικνύει το φρόνημα των πολιτών, την ευψυχία και το αδούλωτο πνεύμα τους.**

Έτσι ακούμε τον αγγελιοφόρο που έφερε τα κακά μαντάτα στη μητέρα του Ξέρξη Άτοσσα στην Περσία να της λέει: " **Και να θυμάστε την Αθήνα και την Ελλάδα. Όλα τα πλοία των Ελλήνων στα τριακόσια θα έφταναν. Ο Ξέρξης χίλια είχε κι άλλα διακόσια επτά που ήταν πολύ**

γρήγορα. Αυτοί ήταν οι αριθμοί. Θεοί τη σώζουν την πόλη της Παλλάδας.´´ Κι η Άτοσσα ξαναρωτάει: ´´ Τόσα καράβια είχαν, που τόλμησαν ν´ αντιβγούν στον περσικό στρατό, μπήγοντας έμβολα;´´ Για να πάρει την απάντηση : ´´ Άμα υπάρχουν άντρες το κάστρο είναι άπαρτο. Αυτοί οι άνδρες την κρίσιμη ώρα όρμησαν ψάλλοντας τον παιάνα: Ω παίδες Ελλήνων, ίτε, ελευθερούτε πατρίδα, ελευθερούτε δε παίδας, γυναίκας, θεών τε πατρώων έδη, θήκας τε προγόνων· νυν υπέρ πάντων αγών. ´´

Γι´ αυτά όλα αγωνίζονται οι Έλληνες και αυτά όλα είναι που καθιστούν τον αγώνα τους ιερό, ενώ οι Πέρσες πολεμούν επειδή διατάχτηκαν από τον αφέντη τους. Και όπως λέει το φάντασμα του Δαρείου, οι Πέρσες τιμωρήθηκαν επειδή εξεστράτευσαν στην Ελλάδα και σύλησαν και έκαψαν ναούς βωμούς και αγάλματα θεών απ´ το βάθρο τους τα γκρέμισαν, πέτρες τα έκαναν στο χώμα. Γι´ αυτό έπαθαν όσα έπαθαν. Και άλλα θα πάθουν. Και να πώς ταιριάζει ο παιάνας με τα λόγια του Δαρείου. Να γιατί εκείνο το «ίτε παίδες...» τέτοια ορμή και δύναμη είχε.

Τέλος, ο Δαρείος, έχοντας την προηγούμενη εμπειρία του από την ήττα του στον Μαραθώνα, δέκα χρόνια πριν, δίνει μια σοφή συμβουλή στους υπηκόους του:´´ Να μην εκστρατεύσετε στην Ελλάδα ποτέ. Μήτε κι αν είναι ο στρατός μεγαλύτερος. Η ίδια η γη τους τους βοηθάει τους Έλληνες´´.

Κοιτάζοντας τις λέξεις «κλειδιά» του έργου βλέπουμε ότι ο Αισχύλος μας υπενθυμίζει πως ο σεμνός και συνετός άνθρωπος δεν τα βάζει με τους θεούς. Δεν προκαλεί την τύχη του. Τα νιάτα, η απειρία, η αμυαλιά, η έπαρση, η περηφάνια, το θράσος, είναι στοιχεία με τα οποία ένας πολεμόχαρος γιος, που θέλει να αποδείξει στους κακούς ότι δεν είναι δειλός, μπορεί να καταστρέψει μια ολόκληρη αυτοκρατορία.

Κατόπιν των παραπάνω ας φωτίσουμε με τα διδάγματα του Αισχύλου την σημερινή πραγματικότητα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Με αφορμή τη νέα κλιμάκωση των απειλών από την Τουρκία και προσωπικά από τον κ Ερντογάν προς την Ελλάδα, καλό θα ήταν να του υπενθυμίσουμε κατ´ αρχήν τον Σοφοκλή στον Οιδίποδα που λέει ότι ´´ Ο άνθρωπος που έχει μυαλό βγάζει συμπεράσματα για τα νέα από τα παλιά´´

Να του πούμε λοιπόν ότι ο Βασιλιάς Ξέρξης, δηλαδή ο Σουλτάνος εκείνης της εποχής στην Περσία, ήθελε να ξεπεράσει τα όρια της χώρας του, να κατακτήσει την Ελλάδα εμποτισμένος από την έπαρση, τη μωροφιλοδοξία και την αλαζονεία που του έδιναν οι υπερεξουσίες που είχε στη χώρα του. Ακριβώς αυτό δηλαδή που κάνει και ο ίδιος ο κ. Ερντογάν ασκώντας την εξουσία στη δική του χώρα με τα ίδια χαρακτηριστικά που έχει το ισλαμοφασιστικό σύστημα εξουσίας που έχει αναπτύξει. **Όπως ο Ξέρξης, έτσι και ο Ερντογάν, οπλισμένος με τις υπερεξουσίες που ανέλαβε, δημιούργησε μια χώρα με υπηκόους που όποιος διαφωνεί ή διαμαρτυρηθεί φυλακίζεται ή εξαφανίζεται.**

Η αλαζονεία, η επιθετικότητα, το θράσος, η αρπακτική διάθεση προς γειτονικές χώρες και κυρίως στην Ελλάδα, πέραν από κάθε έννοια του διεθνούς δικαίου, τον έχουν καταστήσει τον "Πειρατή" της Ανατ. Μεσογείου. **Πολύ σοφά διαμηνύει ο Αισχύλος για τον ανόητο και φαύλο ηγέτη ότι η Ύβρις του (αλαζονεία της εξουσίας), οδηγεί στην Άτη (πνευματική τύφλωση), αλλά γρήγορα έρχεται η Νέμεσις (η εκδίκηση των Θεών, η δικαιοσύνη), που φέρνει την Τίσιν ή Τείσιν (τη σκληρή τιμωρία). Ας τον αφουγκρασθεί ο κ. Ερντογάν διότι πλέον η Νέμεσις και η Τίσις γι' αυτόν και την χώρα του είναι προ των πυλών τους.**

Υπερεκτιμώντας τη στρατιωτική του ισχύ παραβιάζει κυριαρχικά δικαιώματα άλλων χωρών εκμεταλλευόμενος και τις διεθνείς συγκυρίες, προκειμένου να οικειοποιηθεί πλουτοπαραγωγικές περιοχές και να επεκτείνει την ισλαμοφασιστική του επιρροή δια της βίας ή της απειλής χρήσεως βίας. **Ο Ξέρξης ονειρευόταν να γίνει ο αφέντης της Ανατολής, ενώ ο κ. Ερντογάν ονειρεύεται να γίνει ο Σουλτάνος του ισλαμικού κόσμου.**

Η έπαρση και η επιθετική διάθεσή του προς την Ελλάδα διαρκώς αναβαθμίζεται με προκλήσεις και καθημερινές απειλές που γίνονται διαρκώς θρασύτερες, όσο διαπιστώνει ότι η Ελλάδα, έχοντας μια δημοκρατική διακυβέρνηση, με απόλυτο σεβασμό στο δίκαιο και τις ανθρώπινες αξίες, αναβαθμίζει συνεχώς την θέση της διπλωματικά, οικονομικά, αμυντικά, εξοπλιστικά.

Όμως η υποτίμηση των δυνατοτήτων μας για την υπεράσπιση των κυριαρχικών μας δικαιωμάτων, **βεβαίως και με δική μας ευθύνη λόγω της μέχρι τώρα κατευναστικής πολιτικής μας**, είναι αυτό που θα αποτελέσει και το μοιραίο λάθος του, όπως συνέβη και με τον Ξέρξη, **αν αποφασίσει ...'' να διαβεί τον Ρουβίκωνα''**. Γι' αυτό καλό θα ήταν πριν το κάνει να ακούσει τον Δαρείο που μετά την ήττα του στο Μαραθώνα συμβούλευε τους υπηκόους του : **'' Να μην εκστρατεύσετε στην Ελλάδα ποτέ. Μήτε κι αν είναι ο στρατός μεγαλύτερος. Η ίδια η γη τους τους βοηθάει τους Έλληνες''**.

Τέλος καλό θα ήταν να ακούσει και τον Αισχύλο να παρακινεί τους ανθρώπους να ζουν ενάρετα με μέτρο και σεβασμό προς τους γείτονες, διαφορετικά : **'' Στοίβες νεκρών άφωνες θα δείχνουν στους αιώνες να μην περνά το μέτρο, η έπαρση του θνητού''**.

Και εσείς κύριε Ερντογάν, οφείλεται ως θνητός να σεβαστείτε αυτά που η Ιστορία μας παρέχει ως διδάγματα, άλλως, θα υποστείτε τις συνέπειες και θα ακούσετε και πάλι από την πλευρά των Ελλήνων το **'' Ω παιδιάδες Ελλήνων, ίτε, ελευθερούτε πατρίδα, ελευθερούτε δε παιδιάς, γυναίκας, θεών τε πατρώων έδη, θήκας τε προγόνων, νυν υπέρ πάντων αγών. ''** Διότι αυτή είναι η γονιδιακή εντολή και προσταγή προς όλες τις γενιές των Ελλήνων για την προάσπιση της ελευθερίας της Πατρίδος μας έναντι οποιασδήποτε θυσίας.

**Αντιστράτηγος ε. α. Θεόκλητος Ρουσάκης.
Επίτιμος Διοικητής του Β' Σώματος Στρατού.**